

RISOROMAN

V iskanju Blasta

Gašper Stražišar

Manu (Emmanuel) Larcenet (1969) je sodobni francoski stripar, ki se prvič pojavi leta 1994. Eno njegovih najobsežnejših del je tetralogija risoromanov Blast, katerega prvi del je izšel leta 2009, v prevodu Katje Šaponjić pa za založbo VigeVageKnjige leta 2020. Letos smo bralci dočakali še četrti in sklepni del Larentove risoromanske odiseje.

»Ah! Večna policijska dilema: resnica ali eksaktnost! Pijanec sem, ubil sem svojega brata in bila je nesreča ... Nedvomno bi se vam glede na prevladujočo prakso zdelo bolj prav, da bi vam to povedal s solzami v očeh in da bi si na čelo napisal, da sem kriv ... Resnico je lažje izreč kot slišati ...«

S temi besedami se bralec nemudoma postavi v policijsko postajo natančneje v zasliševalni prostor, kjer spoznamo protagonista Polzo Mancinija, nekdanjega pisatelja, sedaj brezdomca in alkoholika, starega 38 let in težkega 150 kil. Obtožen je umora, bralcu pa se nemudoma odpre kup vprašanj. Zakaj smo tu, kdo je Polza, kaj se je zgodilo, kako smo prišli do sem? Mudi se nam z odkrivanjem, tako kot se mudi policiji. Vendar nam protagonist ne prepušča nobene izbire. Bralci smo sedaj v njegovem svetu in če želimo skupaj s policijo odkriti resnico o domnevnem umoru, ki naj bi ga zakrivil Polza, se bomo morali skupaj z njim odpraviti na odisejado po tetralogiji Blasta.

Prvi del risoromana je v prevodu Katje Šaponjić izšel leta 2020, zvesti bralci pa so morali na vsak naslednji del čakati kar dobro leto dni. Na vprašanje, kakšen zalogaj je prevajanje tako obsežnega risoromana, pa Katja Šaponjić odgovarja »Velik. Najočitneje zaradi obsega – vse štiri knjige skupaj štejejo čez 800 strani –, potem pa predvsem zaradi potrepeljivosti, s katero sem se morala in

želela lotiti tega Larcenetovega magistralnega dela. Tetralogije nisem ne v francoščini ne v slovenščini prebrala oziroma prevedla v enem mahu. A zame je bilo to dobro, ker je lahko vsebina v meni zorela, zaradi česar sem se potem počutila bolj doraslo izzivu prevesti to delo, kot si po mojem mnenju zasluži – s spoštovanjem, celo ljubeznijo.«

Risoroman je tako kot vsako literarno delo odprt za več ravni interpretacij in vsak bralec bo v njem našel nekaj povsem drugega. Larentov Blast je tako izredno izdelano literarno delo, ki se zaveda pomembnosti risbe in besede. Avtor nam včasih na A3 formatu ponudi risbe narave ali notranjih občutkov protagonista, drugič podobe potisne v miniaturne skice ter da prednost besedilu. Larentov skoraj groteskni junak Polza je idealen lik za neke vrste noir kriminalni risoroman, ki bralca z vsakim delom pripelje bližje, a sočasno dlje od odkritja zločina.

Monumentalen zalogaj

Na vprašanje, kaj pomeni prevajanje tetralogije oziroma tako obsežnega risoromana za založbo, Anja Zag Golob odgovarja: »Za nas je bil to monumentalni zalogaj. Sama si kot urednica dolgo časa nisem upala izdati tega risoromana. Ne maram, kadar nekdo izda le en ali dva dela in nato obupa. Zato sem si res želela izdati vse štiri in čas za izdajo tetralogije je bilo leto 2020. Takrat smo prejeli štiriletno sofinanciranje s strani JAK-a in se lotili Blasta. In za založbo naše velikosti je Blast neprecenljivo delo. Predvsem pa je bil to zalogaj za prevajalko. Čeprav se zdi, da je besedilo malo, je to izredno težko delo. Katja ima izjemno tančino in posluš za jezik, s čimer zmora tuji jezik prevesti na način, da tudi v slovenščini deluje povsem suvereno. In za Laurecenta, ki gradi na jeziku, je prevod še kako pomemben ter zahteven.«

Pomembno pri prevajanju risoromana je tako pozornost na vsako besedo, tako zapisano kot prikrito v ozadju risbe. »Prevedeno besedilo ni le prevod originalnega besedila, vsebovati mora tudi 'prevod' podobe ali podob.

Besedilo tudi ni pojasnilo podobe ali podnapis k njej, tako kot podoba ni ilustracija besedila. Oboje je organsko povezano in to se mora poznati tudi v prevodu. Tisto, kar roman pove z besedami, bo risoroman povedal z besedo-podobo,« dodaja Katja Šaponjić.

Blast odlikuje večplastnost likov, ki nikoli niso samo črno-beli, prav tako pa nam nikoli zares ne ponudijo dokončnih odgovorov. Tako kot nam dokončnega odgovora ne ponudi življenje. In prav življenje je gonilna sila Larentovega Blasta, saj je življenje tisto, ki nam ne glede na naše premissljene in načrtovane korake, vedno znova, spremeni pot. Oziroma kot je dejala Katja Šaponjić: »Življenje vedno zmaga – ne v smislu srečnega konca, ampak v smislu, da lahko imaš premissljene vsak korak, pa ti bo življenje vedno izmaknilo preprogo izpod nog in se še na široko zarežalo, ko boš telebnil po tleh.«

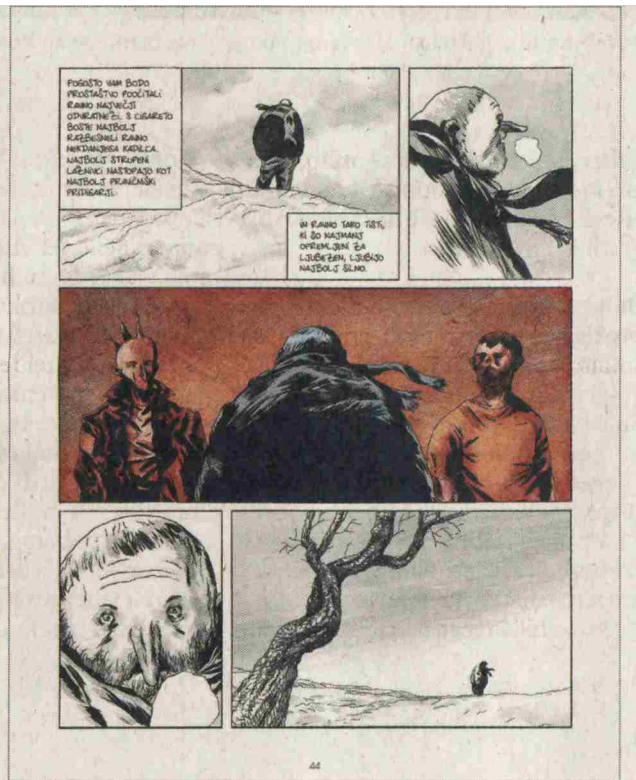
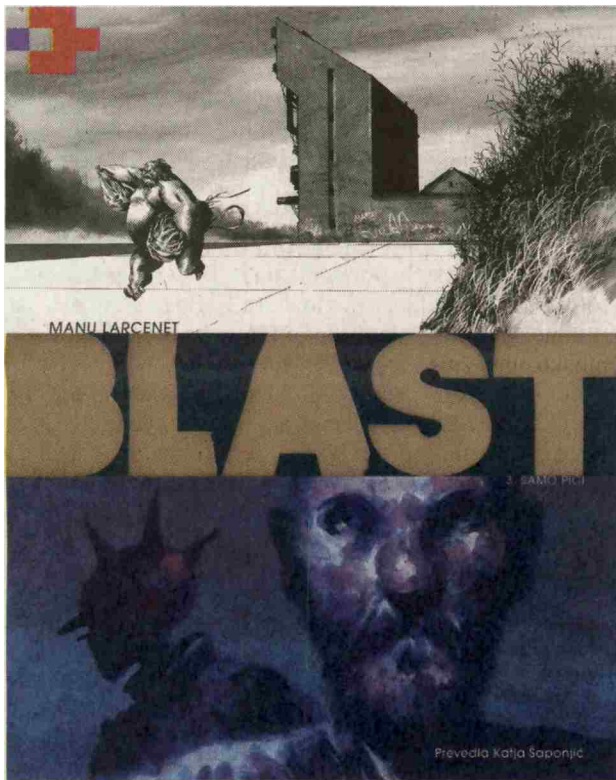
Sporočilnost Blasta pa obstaja, da je risoroman edino delo, ki zmora povezati tako risbo kot besedilo in obema posvečati enako pozornost. Manu Larent nam skupaj s Polzo Mancinijem ne da nikakršne možnosti, da bi preskočili katerega izmed delov, kaj šele, da bi preskočili risbe ali besedilo, ki delujeta v popolnem sožitju. Kot pravi Polza sam: »V naravi je nekaj skrivnostnega ... nekaj, česar se ne da prisilit, ki se razkrije le, če znaš nepremično čakati, in česar ne moreš deliti. Najlepše in najslabše stvari tukaj obstajajo le, če si res pozoren nanje.« In enako velja za Larentov risoroman, ki od bralca zahteva tako vizualno kot bralno pozornost in le s pozornim branjem ter potrepeljivostjo odkrije vsak detalj Polzeve zgodbe. ×

Sama si kot urednica dolgo časa nisem upala izdati tega risoromana. Ne maram, kadar nekdo izda le en ali dva dela in nato obupa. Zato sem si res želela izdati vse štiri in čas za izdajo tetralogije je bilo leto 2020. Takrat smo prejeli štiriletno sofinanciranje s strani JAK-a in se lotili Blasta. In za založbo naše velikosti je Blast neprecenljivo delo

Anja Zag Golob

VigeVageKnjige

Blast odlikuje večplastnost likov, ki nikoli niso samo črno-beli, prav tako pa nam nikoli zares ne ponudijo dokončnih odgovorov.

Risoroman Blast Manuela Larceneta je monumentalna tetralogija. VigeVageKnjige